

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ

ΤΗΣ

ΕΡΓΟΛΑΒΙΑΣ ΤΟΥ ΔΙΜΕΝΟΣ ΠΑΤΡΩΝ

ΠΡΟΣ

Τὸν Κύριον **Χ. ΤΡΙΚΟΥΠΗΝ** Πρόεδρον τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου

ΚΑΙ ΠΡΟΣ

Τὸν Κύριον **Κ. ΛΟΜΒΑΡΔΟΝ** Ὑπουργὸν τῶν Ἑσωτερικῶν

ΠΡΟΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΙΝ

Τῶν γνωμοδοτήσεων τῶν Γερμανῶν νομοδιδασκάλων

H. DERNBURG ΚΑΙ R. VON IHERING

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ

ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

1887

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ

ΤΗΣ

ΕΡΓΟΛΑΒΙΑΣ ΤΟΥ ΔΙΜΕΝΟΣ ΠΑΤΡΩΝ

ΠΡΟΣ

Τὸν Κύριον Ξ. ΞΡΙΚΟΥΠΗΝ Πρόεδρον τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου

ΚΑΙ ΠΡΟΣ

Τὸν Κύριον Κ. ΛΟΜΒΑΡΔΟΝ Ὑπουργὸν τῶν Ἐσωτερικῶν

ΠΡΟΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΙΝ

Ἡ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡ Κ. ~~.....~~ IHERING

Τῶν γνωμοδοτήσεων τῶν Γερμανῶν νομοδιδασκάλων

H. DERNBURG ΚΑΙ R. VON IHERING

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ

ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

1887

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ
ΤΗΣ ΕΡΓΟΛΑΒΙΑΣ ΤΟΥ ΛΙΜΕΝΟΣ ΠΑΤΡΩΝ

Πρὸς τοὺς

Κ^{οι}: Κ^{οι}: Χ. Τρικούπην Πρόεδρον τοῦ Ἑπιχειρηματικοῦ Συμβουλίου καὶ

Κ. Λομβάρδον ὑπουργὸν τῶν Ἐσωτερικῶν,

ΠΡΟΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΙΝ

τῶν γνωμοδοτήσεων τῶν Γερμανῶν νομοδιδασκάλων

H. DERNBURG ΚΑΙ R. VON IHERING

Ἀθήναι τῆ 18/30 Σεπτεμβρίου 1887.

Τῷ Α. Ε. τῷ Κυρίῳ Χ. Τρικούπῃ
Προέδρῳ τοῦ Ἑπιχειρηματικοῦ Συμβουλίου.

Κύριε Πρόεδρε,

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ υποβάλω ὑμῖν ἀντίγραφον τῆς τῷ κυρίῳ Κ. Λομβάρδῳ ὑπουργῷ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν ἀπευθυνθείσης ἀναφορᾶς μου, μετὰ τῶν ἐν διπλῷ (ἀρχικὸν κείμενον καὶ μετάφρασις ἑλληνικὴ καὶ γαλλικὴ) ἀντιτύπων τῶν γνωμοδοτήσεων τῶν ἐξοχωτέρων νομοδιδασκάλων τῆς Γερμανίας περὶ τῆς ἐργολαβίας τοῦ λιμένος Πατρῶν. Τὸ ἀπὸ πενταετίας ἀμετάβλητον τῶν διαθέσεών μου πρόκειται ὑμῖν ἀσφαλῆς ἐγγύησις, ὅτι ἡ Ἐργολαβία προκαλοῦσα πλήρη νομικὴν ἔρευναν τῆς ὑποθέσεως δὲν ὠρμήθη ἀπὸ τῆς ἰδέας τῆς ἐγκαταλείψεως τοῦ πεδίου τῆς συμβιβαστικῆς λύσεως, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐνέμεινεν ἀπαρεγκλίτως ἄχρι σήμερον, ὅπως μεταστῆ εἰς τὸ τῆς δικαστικῆς πρὸς τὴν Διμενικὴν ἐπιτροπὴν πάλης. Ἡ Ἐργολαβία φρονοῦσα, ὅτι σαφέστατα διαβλέπει τὴν ὑπὸ τοῦ πρακτικοῦ συμφέροντος ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ἐπιβαλλομένην λύσιν, οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν παρήτησε τὴν ἐλπίδα ὅτι λύσις ὡς πρὸς ἅπαντας ἔντιμος καὶ ἐπιεικὴς δέον νὰ ἐπέλθῃ ἐπὶ τέλους ὑπὸ τὸν τύπον νέας συμβάσεως, ἀσφαλιζούσης τὴν ταχεῖαν τῶν ἔργων ἀποπεράτωσιν.

Ἄλλὰ καὶ τοὶ ἡ βᾶσις τῆς τοιαύτης συμβιβαστικῆς λύσεως δεόν νὰ μὴ ἀναζητηθῆ ἐν τῷ αὐστηρῷ δικαίῳ, ὡς ἐνόησεν αὐτὸ ἐκάτερον τῶν μερῶν ἄχρι τοῦδε, οὐχ ἦττον βέβαιόν ἐστίν, ὅτι ἡ νομικὴ ἄποψις, ἥτις μόνη θὰ ἐλαμβάνετο ὑπ' ὄψιν ἐν τῇ ἀπιθάνῳ περιπτώσει ἐγέρσεως δικῆς, ἀποτελεῖ παράγοντα, ὃν ἀδύνατον νὰ παρίδῃ τις καὶ ἐν αὐτῇ ἔτι τῇ διαφόρῳ περιπτώσει τῆς συμβιβαστικῆς λύσεως, ἧς τὴν πραγμάτωσιν εὐχεταὶ ἡ Ἐργολαβία πάσῃ δυνάμει. Διὸ ἡ Ἐργολαβία λαμβάνουσα ὡς ἀφετηρίαν τὰ τεχνικὰ καὶ οὐσιώδη περιστατικά, ὧν ὁ χαρακτήρ καὶ ἡ ἔκτασις ὀριστικῶς ἤδη καθωρίσθησαν διὰ τῶν ἐπισήμων ἐκθέσεων τῶν ὑπὸ τῆς Διμενικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τοῦ ὑπουργείου ἐκλεχθέντων Μηχανικῶν, ἐπεζήτησε νὰ γνωρίσῃ, ἀπαξ διὰ παντός, ὅποια ἡ ὑπὸ νομικὴν ἔποψιν θέσις αὐτῆς ἐκ τῆς συμβάσεως τοῦ 1879 καὶ ἐκ τῶν ἀπροόπτων περιστάσεων, τῶν ἐμφανισθεισῶν κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν. Δὲν ἐσκόπει ἡ Ἐργολαβία, ἐν ταῖς σοβαραῖς περιστάσεσιν, ὑφ' ἃς διατελεῖ, νὰ ζητήσῃ παρ' εὐμενῶν συνηγόρων ὑπεράσπισιν, ὁμοίαν πρὸς ἐκείνας, ἐν αἷς τὰ μὲν ἀσθενῆ σημεῖα ἀμφιβόλου τινὸς ὑποθέσεως καλύπτονται, τὰ δ' ἐπιεικῶς ἐπιτηδεῖως προεξαιρούνται. Ἀπ' ἐναντίας ἐδέετο νομικῶν ἀποφάνσεων ἀληθῶν, προερχομένων ἐξ ἐξεχόντων προσώπων καὶ παρῆχουσῶν, ἕνεκα τοῦ χαρακτήρος τῶν δόντων αὐτὰς προσώπων, ἕνεκα τῆς ὑψηλῆς αὐτῶν θέσεως καὶ τῆς ἐξαιρετικῆς ἀρμοδιότητος, ἀπολύτους ἐγγυήσεις ἐπιστημονικῆς ἀσθεντίας καὶ ἀμεροληψίας. Συνεπῶς ἡ ἐργολαβία ἀπηυθύνθη εἰς τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν Γερμανῶν νομοδιδασκάλων, τοὺς ἀποτελοῦντας ἀσθεντίαν ἐν παντί τε τόπῳ καὶ ἰδίᾳ ἐν Ἑλλάδι, ἕνεκα τῆς ἀξίας τῶν ἔργων τῶν καὶ τῆς ἀπαθοῦς αὐστηρότητος τῆς κρίσεώς των.

Μετὰ πεποιθήσεως, κύριε Πρόεδρε, ὑποβάλλω τῇ Ὑμετέρᾳ πεφωτισμένῃ ἐρεῦνῃ τὰ ἔργα τῶν Γερμανῶν νομοδιδασκάλων. Ἐπὶ τούτοις δὲ ἐγκαταλιμπάνω ἀνεπιστρεπτὲι τὸ πεδῖον τῶν νόμων, δεχόμενος μάλιστα, ἐὰν θέλητε, καὶ ὅτι τὸ δίκαιον εἶναι ἐναντίον μου καὶ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης ἐπικαλούμενος μόνον τὴν εὐμενῆ Ὑμῶν ἐπιεικίαν καὶ τὴν ἔφεσιν Ὑμῶν περὶ τῆς ὑπὸ τοὺς ὅσον ἔνεστι κρείσσους ὄρους, συντελέσεως θεμελιώδους ἔργου δημοσίου συμφέροντος, οὗτινος ἡ ἐκτέλεσις δυστυχῶς διεκόπη ἐξ αἰτίων ἀνεξαρτήτων τῆς βουλήσεως πάντων.

Ἡ τελευταία τεχνικὴ ἐπιτροπεῖα, ἡ ἐπὶ τῇ αἰτήσει τῆς Διμενικῆς Ἐπιτροπῆς διορισθεῖσα, ὁμοφώνως ἀνεγνώρισεν, ὅτι ἡ Ἐργολαβία ἐπεδείξατο ἐν ὀλοκλήρῳ τῇ ὑποθέσει ταύτῃ ἀληθῆ τεχνικὴν ἱκανότητα, συγχρόνως δὲ καὶ εὐθύτητα, περιποιούσαν αὐτῇ τιμὴν. Τοιοῦτω τρόπῳ κατέρρευσαν, πρὸς μεγάλην μου χαρὰν, αἱ μομφαὶ καὶ οἱ ὑπαιτιγμοὶ, δι' ὧν ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν ἐποτίσθη καὶ ὧν ἀπέναντι ἀντέταξα καρτερικὴν σιωπὴν, πεποιθῶς ὅτι ἐλεύσεται ἡμέρα, καθ' ἣν ἤθελεν ἀναλάμψει τὸ φῶς, ἤθελέ μοι ἀποδοθῆ δικαιοσύνη καὶ ἤθελον ἐπανέυρει τὰ ἰσχυρὰ ἐρείσματα, ὧν ἡ πρὸς τὴν εἰλικρινείαν μου ἐμπιστοσύνη εἶχε τυχὸν κλονισθῆ πρὸς στιγμὴν δι' ἀκατανόητων συκοφαντιῶν.

Ἐπικαλοῦμαι τὴν Ὑμετέραν προσοχὴν, κύριε Πρόεδρε, πρὸ πάντων ἐπὶ τῶν

ἀριθμῶν, τῶν ἐν τῇ πρὸς τὸν κύριον ὑπουργὸν τῶν Ἑσωτερικῶν ἀναφορᾶ μου. Ἐξ αὐτῶν θέλετε ἴδει, ὡς ἀκραδάντως ἐλπίζω, ὅτι ἡ λύσις, ἣν Ὑμεῖς ἐπιδιώκετε, πραγματοποιεῖται ἀκριβῶς διὰ τοῦ συμβιβασμοῦ, εἰς ὃν ἡ Ἐργολαβία περιώρισε τὰς ἀξιώσεις της. Βεβαίως δὲ θέλετε ἀνεύρει, ὅτι αἱ ζημίαι αὐτῆς εἰσιν ἤδη ἀρκούντως μεγάλαι, ὥστε νὰ μὴ ἐπιδέχωνται αὐξήσιν, προσγιγνομένην δι' οἰονεὶ ποινηῆς τόσον ὑπερόγκου ὅσον καὶ ἀδικαιολογήτου. Ἀφ' οὗ δ' ἡ ἐργολαβία, ἀπὸ ὀκταετίας ἤδη ἀμετακίνητος ἐν Πάτραις οὖσα, συναινεῖ νὰ θυσιάσῃ ἔτι τρία ἢ τέσσαρα ἔτη (ἐν ὅλῳ 12! ἔτη) ὑπὲρ τῆς συντελέσεως τῶν ἔργων, ἄνευ κέρδους, καὶ δὴ ἄνευ τῆς ἐλπίδος περὶ ἀνορθώσεως τῶν ἐκ τοῦ παρελθόντος ζημιῶν της, ἀλλὰ μόνον καὶ μόνον πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς μειώσεως αὐτῶν διὰ τῆς ἀποπερατώσεως τοῦ ἀρξάμενου ἔργου, δὲν εἶναι δίκαιον τοῦλάχιστον, ἡ Διμερικὴ Ἐπιτροπὴ, ἡ τόσῳ μεγάλα πλεονεκτήματα ἔξουσα ἐκ τοῦ ἔργου τούτου, νὰ περιορισθῇ ἐπωφελουμένη τῶν πᾶσαν συμβιβαστικὴν πρόθεσιν ὑπερβαινουσῶν διαθέσεων τῆς ἐργολαβίας; δὲν εἶναι δίκαιον νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὰς φυσικὰς περιστάσεις, αἵτινες ἐματαιώσαν τὰς κοινὰς προγνώσεις, ὡς καὶ ὅτι, ἂν αἱ περιστάσεις αὗται προεβλέποντο, δὲν ἤθελε δυνηθῆ ἡ διὰ πολὺ σπουδαιότερων θυσιῶν ν' ἀσφαλισθῶν καὶ μὴ τασκευὴν λιμένος, ἀναπαράστου ἤδη καταστάλλοντος τῇ εὐημερίᾳ αὐτῆς;

Δέξασθε, παρακαλῶ, κύριε Πρόεδρε, καὶ πάλιν τὴν ἐκφρασιν τοῦ βαθυτατοῦ σεβασμοῦ μου.

Ρ. ΜΑGNAC ὁ πρεσβύτερος.

Ἀθήνησι τῇ 18/30 Σεπτεμβρίου 1887.

Τῇ Α. Ε. τῷ κυρίῳ Κ. Λομβάρδῳ

Ἵπουργῶ ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν.

Κύριε Ἵπουργέ,

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ὑποβάλω Ἵμῖν ἐν διπλοῖς ἀντιτύποις (ἀρχικὸν κείμενον καὶ μετάφρασις Ἑλληνικὴ καὶ Γαλλικὴ) τὴν γνώμην τῶν ἐξοχωτέρων νομοδιδασκάλων τῆς Γερμανίας ἐπὶ τῆς Ἐργολαβίας τοῦ λιμένος Πατρῶν. Λαμβάνουσα αὕτη τὰς γνωμοδοτήσεις αὐτὰς προϋτίθετο ἀπλῶς νὰ διαφωτισθῇ περὶ τῶν δικαιωμάτων, ἅτινα δύναται νὰ τῇ χορηγήσῃ ἢ σύμβασις, οὐδόλως δ' εἶχε τὴν πρόθεσιν νὰ ἀπόσχῃ ἀπὸ τῆς ἐνθέρμου αὐτῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ δώσῃ τέρμα εἰς τὴν ὑπόθεσιν διὰ συμβιβαστικῆς λύσεως, ἱκανοποιούσης τὸ ἀμοιβαῖον τῶν συναλλαξαμένων συμφέρον καὶ καταστάσης, φρονῶ, εὐχεροῦς διὰ τῆς ἐκθέσεως τῆς τελευταίας τεχνικῆς Ἐπιτροπείας, τῆς διορισθείσης ὑπὸ τοῦ Ἵπουργείου ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ τῆς Λιμενικῆς Ἐπιτροπῆς.

Τὸ ἔργον τῆς Ἐπιτροπείας αὕτη, ἐξετάσασα λεπτομερῶς τὰ τε πρώτα δι' ἐμὴν ἑαυτῆς ἔργα καὶ τὰ μεγάλα δοκιμαστικὰ, τὰ παραγγελλθέντα τῷ 1885, ἀνεγνώρισεν ὁμοφώνως, ὅτι τὰ ἔργα ταῦτα ἐξετελέσθησαν μεθ' ὄλων τῶν προσηκουσῶν προφυλάξεων καὶ συμφώνως πρὸς τοὺς κανόνας τῆς τέχνης.

Ἡ τεχνικὴ αὕτη Ἐπιτροπεῖα ἐξήνεγκε κατόπιν τὴν γνώμην, ὅτι λίαν εὐκατῶς ἐστὶν ὁ συμβιβασμὸς μεταξὺ τῆς Λιμενικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τοῦ Ἐργολάβου καὶ ὅτι ἡ προσφυγὴ εἰς ἕτερον ἐργολάβον ἤθελε παραγάγῃ νέας δυσχερείας καὶ προξενήσῃ μεγάλην τε ἀπώλειαν χρόνου καὶ πολὺ μείζονα δαπάνην.

Ἄλλ' ὁμόφωνος οὖσα ἐπὶ τῶν γενικῶν τούτων ζητημάτων ἡ Ἐπιτροπεῖα αὕτη διηρέθη προκειμένου περὶ τοῦ ὑπολογισμοῦ τῶν στοιχείων τῆς αὐξήσεως τοῦ τιμήματος, ὅπερ ἔδει διὰ πάσης νέας συμβάσεως νὰ δοθῇ τῇ Ἐργολαβίᾳ διὰ πᾶσαν αἰτίαν.

Ἐπανελευσόμενος κατωτέρω εἰς τὰ δι' ἀριθμῶν συμπεράσματα τῆς μειονοψηφίας ἐν τῇ Ἐπιτροπείᾳ ταύτῃ, ἐλπίζω ὅτι θέλω πείσει Ἵμᾶς, ὅτι τὰ συμπεράσματα ταῦτα πολλῶ ἀφίστανται τῆς πραγματικότητος καὶ τοῦ δυνατοῦ τοῦ νὰ ἐξασφαλίσωσι τῇ Ἐργολαβίᾳ, διὰ τῆς καθ' ὅλοκληρίαν παρ' αὐτῆς ἐκτελέσεως τῶν ἔργων, τὴν κάλυψιν τοῦ ὑπερόγκου ἐλλείμματός της καὶ ὅτι ἐπομένως ἡ ἐργολαβία δὲν δύναται ν' ἀποδεχθῇ αὐτὰ ἄνευ μεγάλης θυσίας χάριν τοῦ συνδιαλλακτικοῦ πνεύματος καὶ τῆς ὑπερέμετρου αὐτῆς ἐπιθυμίας τοῦ ν' ἀποφύγῃ τὴν δικαστικὴν ὁδόν.

Ἄλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ τόσῳ περιορισμένα τῆς μειονοψηφίας συμπεράσματα, ἡ πλειοψηφία τῆς Ἐπιτροπείας, συνέλαβε τὴν ἰδέαν, ὅτι ἡδύνατο ἔτι μᾶλλον νὰ περιορίσῃ καὶ κατὰ πόσον; κατὰ τριάκοντα ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν δηλ. σχεδὸν κατὰ τὸ τρίτον τῶν προϋπολογισμῶν τοῦ συντάκτου τοῦ σχεδίου.

Οἱ Γερμανοὶ νομοδιδάσκαλοι ἠμφισβήτησαν κατ' ἀρχὴν τοὺς ἰσχυρισμοὺς τούτους, εἰς οὓς δὲν θέλω νὰ ἐπανέλθω. Ἄλλ' ὀφείλω νὰ εἶπω, ὅτι ἡ πλειοψηφία τῆς Ἐπιτροπείας, προσθεῖσα ἕνεκα τοιοῦτου λόγου εἰς τὰς μέχρι τοῦδε ζημίας μου νέας ἐν ἴσῳ 1,200,000 καὶ ἀπαιτούσα, ὑπὸ τὸν τύπον τοσοῦτῶ σπουδαίας ἐκπτώσεως, νὰ ἐκτελέσω μέγα μέρος τῶν ἔργων τοῦ κυματοθραύστου ἄνευ τινὸς ἀμοιβῆς, ἀντικρυς ἀγτιφάσκει πρὸς τὴν ἐν ἀρχῇ ἐκτεθεῖσαν γνώμην αὐτῆς περὶ τῆς δι' ἐμοῦ ἐκτελέσεως τῶν ἔργων. Διότι τῶ ὄντι πᾶσα ἐπιθυμία μου περὶ συμβιβασμοῦ ἤθελε ναυαγήσει ἀπέναντι τῆς ἀναμενούσης με ἐκ τοιαύτης λύσεως καταστάσεως· καὶ ἂν δ' ἔτι παρητούμην τῆς δικαστικῆς ὁδοῦ ἢ καὶ ἂν ἐγείρων δίκην ἠττώμην, ὅπως δῆποτε βεβαίως ὀλιγώτερον θὰ ἐζημιούμην ἐκ τῆς ἀμέσου ἐγκαταλείψεως τῶν ἔργων ἢ ἐκ τῆς ἐπαναλήψεως αὐτῶν ἐπὶ τοῖς ὑπὸ τῆς πλειοψηφίας ὑποδειχθεῖσιν ὅροις. Ὑπὸ δὲ τὴν ἔποψιν ταύτην ὑπάρχει ἄμεσος ἀντίφασις μεταξὺ τῆς ὁμοφώνου γνώμης τῶν μελῶν τῆς Ἐπιτροπείας καὶ τῶν οἰκονομολογικῶν προτάσεων τῆς πλειοψηφίας.

Ἄλλως θὰ ἦτο ὄλως ἀνεπιεικὲς (ἀνεξαρτήτως τῆς τῶν δικαιομάτων ἀπόψεως) νὰ ζητήσῃ ἡ διοικοῦσα τὸν λιμένα Ἐπιτροπὴ, ἧς ἀπέναντι ἀνεδεξάμην τὴν κατασκευὴν τοῦ λιμένος, νὰ ἐπωφεληθῇ τῶν ἀτυχῶν γεγονότων, ἅτινα ἐπῆλθον, ὅπως κατασκευάσῃ δωρεὰν σπουδαῖον μέρος τῶν ἐκ τῆς ἀελπίστου φύσεως τοῦ ἐδάφους ἀναγκαίων καταστάντων ἔργων καὶ μάλιστα νὰ τύχῃ τοῦ πλεονεκτήματος τούτου ἐπιβραβεύσασθαι. Βεβαίως δὲ ἡ πλειοψηφία τῆς τεχνικῆς Ἐπιτροπείας δὲν ἀγνοεῖ, ὅτι συνέπειά τῶν ἀτυχῶν περιστάσεων, ὧν ἕνεκα ἡ ἐργολαβία ἀπὸ πενταετίας ὅτε μὲν ἤρχει, ὅτε δ' εἰργάζετο, αὐτὸ καὶ μόνον τὸ κεφάλαιον τῶν γενικῶν τῆς ἐξόδων ὑπερετετραπλασιασθῆ καὶ ὅτι τὰ ἐξόδα ταῦτα ὑπερβαίνουν ἤδη τὰς 1,400,000 δρ., ἧτοι σχεδὸν τὸ ἥμισυ τοῦ ὅλου τιμήματος τῶν ἐκτελεσθέντων ἔργων, ἐν ᾧ ἐν περιπτώσει ὁμαλῆς πορείας τῶν πραγμάτων οὐδ' εἰς τὸ δέκατον τοῦ τιμήματος τούτου θὰ ἀνῆρχοντο.

Περὶ τὸν σχεδὸν νὰ προσθέσω, Κύριε Ὑπουργέ, ὅτι ἡ ὁμόφωνος σύστασις τῆς τεχνικῆς ἐπιτροπείας περὶ ἐκτελέσεως τῶν ἔργων διὰ τῆς παρουσίας Ἐργολαβίας προῆλθεν ἐκ τοῦ ὅτι ἡ Λιμενικὴ Ἐπιτροπὴ καὶ ὑπὸ τὰς εὐνοϊκώτερας δι' αὐτὴν περιστάσεις διεκδικήσεως τοῦ συνεργείου μου καὶ τῆς διὰ νέου ἐργολάβου ἀντικαταστάσεώς μου θὰ ὑποστῇ δαπάνας διὰ τὴν συντέλεσιν τῶν ἔργων πολλῶ ἀνωτέρας ἐκείνων, ἃς ἐγὼ προτείνω πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ αὐτοῦ ἀποτελέσματος. Διότι βεβαίως οὐδεὶς ἐργολάβος θὰ δεχθῇ νὰ ἐργασθῇ ἀμισθεῖ, πολλῶ δ' ἦττον ὅπως ὑποστῇ ζημίαν. Οὐδεὶς ἐργολάβος θὰ συναινέσῃ νὰ ὑποστῇ ἐπὶ τοῦ ποσοῦ τῶν συμπληρωτικῶν δαπανῶν οὐδ' ἐλάχιστον μέρος τῆς ἐκπτώσεως τῶν 30⁰/₁₀₀, ἣν θέλει νὰ μοι ἐπιβάλλῃ ἡ πλειοψηφία. Καὶ ταῦτα μὴ λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν οὔτε τοῦ ἐκ τοῦ παρελθόντος φόβου, ὃν ἤθελον αἰσθανθῆ πᾶς σπουδαῖος ἐργολάβος, ὡς οὐδὲ τῶν παντοειδῶν δυσχερειῶν, αἵτινες θὰ ἠδύναντο ν' ἀναφωῶσιν ἐκ τῆς μετ' ἄλλων, νέων, συμβάσεως. Τοῦ μὲν δ' εἰπεῖν ἀληθῶς, στηριζόμενος ἐπὶ τοῦ παρελθόντος καὶ τῆς μαρτυρίας τῆς τεχνικῆς Ἐπιτροπείας, ὅτι ἀνεξαρτήτως τῶν ἀναποδράστων δυσχερειῶν, τῶν προελθουσῶν ἐκ τῶν χαλεπῶν τῆς ὑποθέ-

σεως περιστάσεων, πρέπει να ταχθῶ μεταξύ τῶν ἐργολάβων τῶν ἐκπληρούντων εὐσυνειδήτως τὰς ὑποχρεώσεις των καὶ περὶ τούτου ἡ Λιμενικὴ Ἐπιτροπὴ βεβαίως ἔχει πλήρη βεβαιότητα. Ἀλλὰ τίς δύναται νὰ ἐγγυηθῇ, ὅτι ἡ τοιαύτη βεβαιότης της ἔσται ἐξ ἴσου δεδικαιολογημένη ἀπέναντι παντὸς νεήλυδος;

Εἶπον ἀνωτέρω, ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ δι' ἀριθμῶν συμπεράσματα τῆς μειοψηφίας τῆς τεχνικῆς Ἐπιτροπείας ἤθελόν μοι προξενήσει ζημίας, ἐν ἧ περιπτώσει ἤθελον δεχθῆναι νὰ ἐκτελέσω τὰ ἔργα ἐπὶ τοῖς ὑπὸ τῶν κ.κ. Bömches καὶ Quellenec ἀκαταλλήλως τεθεῖσιν ὅροις. Δὲν προτίθεμαι νὰ συζητήσω ἐνταῦθα τὰ τεχνικὰ συμπεράσματα τῶν δύο τούτων Μηχανικῶν, ὧν ἡ ἐξειδικιασμένη ἱκανότης καὶ ἡ ἀμεροληψία κείνται ὑπὲρ πάντα ἔλεγχον. Ἡ συζήτησις θὰ ἦτο ὠφέλιμος μόνον ἐν περιπτώσει, ὃ μὴ γένοιτο, δικαστικῆς πραγματογνωμοσύνης. Οὐχ ἤττον δύναμαι νὰ ὑπομνήσω, ὅτι οἱ Κύριοι οὗτοι ἐν τῇ γνώμῃ των ἐπὶ τοῦ βουζητήματος, ἀφ' οὗ ὑπελόγησαν ἐπὶ τῇ βάσει αὐστηρῶς περιωρισμένων στοιχείων δρ. 400,383, ὡς ἀποδοτέας μοι ἐξ ὀλοκλήρου, ὑποδεικνύοντες συγχρόνως ὅτι ἐν τῷ ποσῷ τούτῳ δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν σπουδαῖον μέρος ἐργασίας, προτείνουσιν ἐξ ἑτέρου τὸν περιορισμὸν αὐτοῦ εἰς δραχ. 200,000 ἐπὶ τῷ λόγῳ συμβιβασμοῦ. Ἐπίσης δ' ἐξ ὑπολογισμῶ τῶν ἐκ τοῦ ὑλικῆς ζημιῶν ἡ αὐτὴ μειοψηφία τῆς Ἐπιτροπείας, ἀφ' οὗ παρεδέξατο ὡς ὀλικὴν ζημίαν δρ. 397,611, ἐπιπλέον ἐπὶ τοῦ κεφαλαίου τούτου δύο διαδοχικὰς ἐπιπτώσεις, καταβιβαζούσας αὐτὸ εἰς τὸ προφανῶς ἀνεπαρκέστατον ποσὸν τῶν δρ. 123,500.

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ δὲ πνεύματος τῆς χάριν τοῦ συμβιβασμοῦ ὑπερέτρου ἐκπτώσεως ὀρωμένη ἡ μειοψηφία προσδιώρισε τὴν κατὰ κυβ. μέτρον τιμὴν εἰς δραχ. 8,70, ἣν κατόπιν ἐφαρμόζει καὶ ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν χορηγηθέντων καὶ χορηγητέων ἔτι λιθωμάτων, ὅπως ὀρίση ὀλόκληρον τὴν νέαν ἀποτίμησιν.

Θὰ ἦτο ἄκαιρον νὰ ἀποδείξω ἐνταῦθα, διὰ τεχνικῶν λόγων, τὴν ἀνεπάρκειαν τῆς τιμῆς ταύτης, διὸ περιορίζομαι νὰ ὑπομνήσω, ὅτι λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν τοπικῶν συνθηκῶν, τῶν εἰδικῶν ἐν ἐκάστη ἐπιχειρήσει, ἡ τιμὴ τῶν δρ. 8,70 ἐφαρμοζομένη ἐν Πάτραις εἶναι πολὺ κατωτέρα τῆς ἀντιστοίχου τιμῆς, τῆς καταβαλλομένης ἐν τοῖς νῦν κατασκευαζομένοις λιμέσιν ἐπὶ τῶν διαφόρων μερῶν τοῦ ἑλληνικοῦ αἰγιαλοῦ. Ἡ δὲ γνώμη αὕτη βεβαίως ἐπικυρωθήσεται παρὰ παντὸς ἀμερολήπτου καὶ ἐμπείρου Μηχανικοῦ, λαμβάνοντος ὑπ' ὄψιν, ὅτι εἰς ἅπαντας τοὺς ἄλλους λιμένας ἕνεκα τῆς λίαν γειτονικῆς πρὸς τὰ ἔργα θέσεως τῶν λατομείων καὶ τῆς σχεδὸν πάντοτε ὑπαρχούσης διὰ ξηρᾶς συγκοινωνίας αὐτῶν πρὸς τὰ συνεργεῖα, ἐξασφαλίζεται ἡ οικονομικὴ καὶ συνεχὴς πορεία τῆς ὑπηρεσίας, ἐν ᾧ ἐν Πάτραις τὸ λατομεῖον ἀπέχει 15 χιλιόμετρα ἀπὸ τοῦ λιμένος καὶ κείναι ἐπὶ τοῦ ἀπέναντι μέρους τοῦ κόλπου τῶν Πατρῶν, τοῦθ' ὅπερ κατὰ μὲν τὰς ἐργασίμους περιόδους προξενεῖ δαπάνας μεταφορᾶς πολὺ μείζονας, ἐπικρατούσης δ' ἰδίως κακοκαιρίας παρατεταμένης ἡμεραργίας, λίαν ἐπιζημίους.

Εἰς ταῦτα προστίθημι, ὅτι ἡ τιμὴ τῶν δρ. 8,70 εἶναι κατωτέρα τῆς ἐν ἔτει

1879 προϋπολογισθείσης υπό τῆς Διευθύνσεως τῶν δημοσίων ἔργων, καί τοι κατὰ τὴν ἐν τῷ μεταξύ ὀκταετίαν ἢ τιμῇ τοῦ τε ὑλικοῦ καὶ τῆς ἐργασίας ἠϋξήσαν σπουδαίως, ὡς γνωστὸν τοῖς πᾶσιν.

Ἐπομένως, ἐὰν θεωρηθῇ δίκαιον νὰ φέρω τὰς συνεπειὰς τῶν ἀπροόπτων περιστάσεων καὶ ἀπερχόμενος μετὰ τὴν συντέλεσιν τῶν ἔργων ἀντὶ κέρδους νὰ ὑποστῶ ζημίαν ὀριστικῶς ἀνεπανόρθωτον, δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς βέβαιον ὅτι ἡ τοιαύτη λυπηρὰ θέσις μου πραγματοποιηθήσεται διὰ τῶν προτάσεων τῆς μειοψηφίας. Τὸ δ' ἀποτέλεσμα τοῦτο θέλει καταστῆ ἐξ ὀλοκλήρου δῆλον Ὑμῖν, Κύριε Ὑπουργέ, ἐὰν θελήσητε νὰ λάβητε ὑπ' ὄψιν, ὅτι κατὰ τὸ ἀποτέλεσμα πρόκειται, κατὰ τὰς προτάσεις ταύτας, νὰ κατασκευάσω κυματοθραύστην διπλοῦν (διότι τὰ καταβυθισθέντα ἤδη κυβικὰ μέτρα πράγματι ἐξισοῦνται πρὸς κυματοθραύστην ἐπίσης σπουδαῖον ὡς ὁ πρῶτος), ἐνδότερον πρὸς τὸ πέλαγος, μήκους 705 μέτρων ἀντὶ τιμήματος 6,350,000 δρ., ἐν ᾧ διὰ τὴν ἀπλοῦν κυματοθραύστην, τὸν ληφθέντα ὑπ' ὄψιν ἐν τῷ σχεδίῳ παρὰ τῆς Διευθύνσεως τῶν δημοσίων ἔργων, ἤθελον πληρωθῆ ἐπὶ μήκους 800 μέτρων πέραν τῶν τεσσάρων ἑκατομμυρίων

Τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα ἐξάγεται καὶ ἐκ τῶν ὑπομένων ἀριθμῶν :

Οἱ κ. κ. Bômches καὶ Quellenec προτείνουσι τὴν αὔξησιν τοῦ κατ' ἀποκοπὴν τιμήματος εἰς . . . . . 7,280,000 δρ.

Εἰς τὸ ποσὸν τοῦτο προσθετέον διὰ τὰς ἡμεραργίας, τὴν βλάβην τοῦ ὑλικοῦ, τὴν προμήθειαν ὀγκολίθων κτλ. τὸ (τόσον γενναίως, καθ' ἃ ἀνωτέρω ἀπέδειξα, ἀποκοπὴν) ποσὸν ἐκ . . . . . 790,000 δρ.

Ἦτοι δαπάνη ἐν ὅλῳ . . . . . 8,070,000 δρ.

Ἐκ τοῦ ὀλικοῦ τούτου ποσοῦ ἡ Ἔργολαβία ἔλαβεν ἤδη . . . 3,100,000 δρ.

Ἐπομένως ὑπολείπεται νὰ λάβῃ . . . . . 4,970,000 δρ.

Ἀφαιρουμένων

1 ^{ον} Τοῦ ποσοῦ τῶν ἔργων τῆς ἐκβαθύνσεως, ὅσον ἐξετιμήθησαν ἐν τῇ ἀρχικῇ συμφωνίᾳ	520,000 δρ.	}	680,000 δρ.
2 ^{ον} Τοῦ ὑπὸ τῶν Μηχανικῶν ὑπολογισθέντος ποσοῦ διὰ τὴν ἐπέκτασιν τοῦ μόλου τῶν Καλαβρύτων	160,000 δρ.		

Ἀπομένουσι διὰ 400,000 κυβ. μ. λιθωμάτων, συντελεσθησομένων ἐπὶ τοῦ κυματοθραύστου . . . . . 4,290,000 δρ.

Ἄλλὰ τὸ ἔλλειμμα τῆς Ἔργολαβίας ἀνέρχεται νῦν εἰς 1,475,000 φράγκα (χρυσᾶ), ἀποτελοῦντα κατὰ τὴν παροῦσαν ἀγοραῖαν τιμὴν, περὶ τὰς . . . . . 1,840,000 δρ.

Ἐπομένως διὰ τὴν κατασκευὴν 400,000 κυβ. μέτρων ἐπὶ τοῦ κυματοθραύστου ἀπομένουσι μόνον . . . . . 2,450,000 δρ.

ὄθεν προκύπτει, ὅτι ὁ ἐργολάβος θὰ λάβῃ ὡς τιμὴν ἐκάστου κυβ. μέτρου δραχ. ἕξ. Ἄρα τὸ ζήτημα, καταλήγον εἰς ταῦτα, θετέον οὕτως: Εἶναι δυνατὸν ὑπὸ τὰς ἐν Πάτραις ὑπαρχούσας συνθήκας, ἐπιβαρυνομένας διὰ τῶν μετὰ τὰς κατακαθίσεις ἀναγκαιῶν μηχανικῶν ἔργων, νὰ συντελεσθῇ τὸ κυβικὸν μέτρον λιθωμάτων ἀντὶ ἕξ δραχμῶν; Καί, κατὰ μείζονα λόγον, εἶναι δυνατὸν νὰ προκύψῃ οἶον δῆποτε κέρδος ἐκ τιμήματος εἰς τόσον βαθμὸν ἀνεπαρκοῦς; Ἐκ τῆς ἀπλῆς δὲ θέσεως τοῦ ζητήματος τούτου, Κύριε Ὑπουργέ, ἐξάγεται καὶ ἡ λύσις αὐτοῦ.

Κατ' ἀκολουθίαν ἡ ἐπιφυλασσομένη μοι ἐκ τῶν προτάσεων τῶν κ. κ. Bömches καὶ Quellenec τύχη θὰ ἦτο νὰ ζημιωθῶ ἐπὶ τέλους λίαν ἐπαισθητῶς, ἀφ' οὗ θυσιάσω ὑπὲρ τῆς κατασκευῆς τοῦ λιμένος Πατρῶν 12 ἔτη τοῦ βίου μου, καθ' ὧν τὴν διάρκειαν θὰ ἔμενον νεκρὰ καὶ μέγιστα κεφάλαια. Δὲν φρονεῖτε, Κύριε Ὑπουργέ, ὅτι ἐν τῇ λύσει ταύτῃ θὰ ἐνυπῆρχεν ἀρκούντως ἀτυχῆς ἐπίστεψις τοῦ σταδίου μου καὶ, ἀνεξαρτήτως παντὸς νομικοῦ ζητήματος, νομίζετε, ὅτι θὰ ἦτο φιλόανθρωπον νὰ μοι ζητηθῇ τι πλέον;

Ἄλλ' ὑποθετέον πρὸς στιγμὴν, ὅτι ἡ Λιμενικὴ Ἐπιτροπὴ δὲν στέργει νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τοὺς λόγους τούτους, καὶ ὅτι, μὴ ἐκτιμῶσα-θεόντως τὴν ἔκτασιν τῶν προτεινομένων παρ' ἐμοῦ θυσιῶν, θέλει νὰ μοι ἐπιβάλῃ μείζονας, ὑπερβαινούσας τὰς δυνάμεις μου, ἄς κατ' ἀκολουθίαν θὰ ἠδυνάτουν ν' ἀποδεχθῶ. Ὅποια τότε ἡ θέσις τῆς Λιμενικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ ἐν τῇ εὐνοϊκωτάτῃ δι' αὐτὴν διεξόδῳ; Πρῶτον ἐξ ἀπείρων λόγων ἤθελεν ἐπέλθει ἀναγκαιῶς βραδύτης τῆς ἐπαναλήψεως τῶν ἔργων, καθ' ὅλην δὲ τὴν διακοπὴν αὐτῶν ἡ Ἐπιτροπὴ θὰ ἐστερεῖτο τῶν ἐκ τῆς κατασκευῆς τοῦ λιμένος προσδοκωμένων πλεονεκτημάτων καὶ τοῦτο καθ' ἣν στιγμὴν ἡ ἔναρξις τῆς λειτουργίας τοῦ σιδηροδρόμου καὶ ἡ τομὴ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου μέλλουσι νὰ καταστήσωσι τὴν κατασκευὴν τοῦ λιμένος πολὺ μᾶλλον ἐπείγουσαν. Καὶ ἐν ἣ δὲ περιπτώσει περιορίσει τὴν ἔκτασιν τῶν πλεονεκτημάτων τούτων εἰς τὸ μέγεθος τῶν τόκων, οὓς θὰ παρῆγον τὰ δαπανηθέντα ποσὰ (ὅπερ ὅμως θὰ ἦτο ἀναμφιβόλως ὑπολογισμὸς σφαλερὸς), πάλιν εὐκόλως ἐξάγεται, ὅτι οἱ τόκοι τῶν ἤδη καταβληθεισῶν 3,100,000 δραχμῶν, προστιθέμενοι εἰς τὴν αὐξήσιν τῆς τιμῆς, ἣν πᾶς ἄλλος ἐργολάβος ἤθελε βεβαιῶς ἀπαιτήσῃ, παρουσιάζουσιν ὑπέρμετρον ζημίαν τῆς Λιμενικῆς Ἐπιτροπῆς, καὶ ὅτι αὕτη, ἀνεξαρτήτως πάσης ἄλλης σκέψεως, θὰ ἔχῃ σπουδαίαν ὠφέλειαν, ἀποδεχομένη τὰς ἄκρως μετριασθείσας προτάσεις, ὧν πέραν δὲν μοι ἐπιτρέπει ἡ θέσις μου νὰ κατέλθω. Ἐξ ἑτέρου καὶ ἂν δεχθῶμεν, ὅτι ὁ διάδοχός μου ἤθελε συναινέσει νὰ ἐκτελέσῃ τὰ ἔργα ἐπὶ τῷ αὐτῷ μετρίῳ τιμήματι, εἰς ὃ ἐγὼ περιώρισα τὰς ἀξιώσεις μου, πάλιν θὰ ἐζημιούτο ἡ Ἐπιτροπὴ, διότι θὰ προσετίθεντο καὶ αἱ ἀξιώσεις, ἃς ἐγὼ θὰ ἤγειρον ἐν περιπτώσει ἀναγκαστικῆς ἐγκαταλείψεως τῶν ἔργων· ἐὰν δὲ ὀριστικῶς ἀνεγνωρίζετο ὅτι αἱ ἀξιώσεις μου αὗται δὲν στεροῦνται βάσεως, ὅπερ ἤκιστα ἀμφίβολον φαίνεται μετὰ τὴν τόσῳ ἰσχυρῶς δεδικοιολογημένην γνώμην τῶν Γερμανῶν νομοδιδασκάλων, θὰ ὑπελογίζοντο ἐν αὐταῖς ἀναγκαιῶς: 1^{ον} 800,000 δρ. διὰ τὰ ἐπὶ τοῦ παλαιοῦ κυματοθραύστου ἐκτε-

λεσθέντα λιθώματα, ὧν τὸ ἀντίτιμον δὲν ἔλαβον, 2^{ον} 400,000 δρ. κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τῆς τεχνικῆς Ἐπιτροπείας διὰ τὸ ὑπερβάλλον τῶν ὀγκολίθων, 3^{ον} 850,000 δρ. διὰ τὰς θετικὰς ζημίας, ἃς ὑπέστην ἐκ τῆς ἐπὶ 2 καὶ 1/2 ἔτη διακοπῆς, 4^{ον} Ἡ πληρωμὴ τοῦ μὴ ἐξοφληθέντος μέρους τῶν ἰδρυμάτων καὶ τῶν προπαρασκευαστικῶν ἔργων, ἐν οἷς σπουδαῖον ποσὸν ἀντιπροσωπεύουσι τὸ λατομεῖον καὶ ὁ λιμὴν του καὶ 5^{ον} Τὰ τέλη τοῦ χαρτοσήμου, ἡ διαφορὰ τοῦ νομίσματος, αἱ νέαι ἐκ τῆς ἀπὸ τοῦ πέρατος τῆς δοκιμῆς βραδύτητος τῶν ἔργων προελθοῦσαι ζημίαι, οἱ τόκοι τῶν καθυστερουμένων δόσεων καὶ τὸ ἐκλιπὸν κέρδος.

Καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅμως, ὅτι ἅπασαι αἱ ἀξιώσεις αὐταὶ εἰσιν ἀβάσιμοι, ἡ Λιμενικὴ Ἐπιτροπὴ πολὺ θὰ ὠφελεῖτο ἀποδεχομένη τὰς προτάσεις τῶν κ.κ. Bömches καὶ Quellenec, αἵτινες, ἐπαναλαμβάνω, πολλῶ ἀπέχουσι τῆς ἀνορθώσεως τῶν ζημιῶν μου, ἰδίᾳ δὲ τῆς ἱκανοποιήσεως ἀξιώσεων, ἃς ἡ Ἐργολαβία θεωρεῖ νομίμους.

Φοβοῦμαι, Κύριε Ὑπουργέ, μὴ πάρα πολὺ διέτριψα περὶ τοὺς λόγους τούτους. Πέποιθα δ' ὅτι ἡ Διοίκησις θέλει ἐκτιμῆσει τὴν δύναμιν αὐτῶν καὶ ὅτι οὕτως ἐντὸς βραχείου θέλει δυνηθῆ νὰ ἐπέλθῃ συμβιβαστικὴ συμφωνία, ἱκανὴ νὰ ἀσφαλίσῃ τὴν ἐπανάληψιν καὶ τὴν ταχεῖαν περάτωσιν τῶν ἔργων. Ἐπομένως ἀναμένω μετ' ἐμπιστοσύνης τὴν προσεχῆ ἀπόφασιν τῆς Λιμενικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τοῦ Ὑπουργείου.

Δέξασθε, παρακαλῶ, Κύριε Ὑπουργέ, καὶ πάλιν τὴν ἐκφρασιν τῶν βαθέων σεβασμάτων μου.

P. MAGNAC, ὁ πρῶτος.

